

ETIKK OG EGEN VIRKSOMHET

Tre om sine utfordringer

Tre medlemmer av Tekna Egen bedrift ble i intervju med Tekna Magasinet i juni 2014 bedt om å fortelle om områder der de har møtt eller møter etiske utfordringer i sitt arbeid som gründere og selvstendig næringsdrivende.

Intervjuene ble kommentert av Geir Ivar Soleng i Teknas Etiske råd som blant annet oppsummerte:

– Det å etablere egen virksomhet kan for den som vurderer å ta spranget fra en fast ansettelse, fremstå som et dilemma, men det er ikke et etisk dilemma. Teknas medlemmer er utdannet ved institusjoner der innovasjon og nyskaping er en del av samfunnsoppdraget. Å forfølge en idé og starte egen virksomhet er å svare på denne forventningen.

Gründeren

Sven Nico Eppeland er 35 år, er elektroingeniør med MBA fra USA. Han er en av gründerne bak, og nå daglig leder av, Snappit AS, som har utviklet og selger teknologi for betaling via mobiltelefon med servering som spesialområde.

Sven Nico Eppeland sier:

– Jeg jobbet i oljeservicebransjen, med fast stilling og lønn og kjente på tryggheten ved det. Samtidig hadde jeg mange egne ideer som det var vanskelig å realisere som ansatt. Jeg måtte gå flere runder, også med coach, før jeg valgte å kaste meg ut i det og starte for meg selv. Kanskje ikke akkurat et etisk dilemma, men i alle fall et dilemma og et verdivalg for meg.

Sven Nico fortsetter:

– Vi har utviklet vår teknologi i samarbeid med andre. Samarbeid utvikler lojalitetsbånd. Det blir vanskelig å gjøre avtaler med andre, særlig når disse også er konkurrenter til våre samarbeidspartnere. Dilemmaer møter vi når vi ser at avtaler med en slik konkurrent er det som skal til for at vi skal komme videre, få på plass nødvendig og effektiv distribusjon. Velger vi samarbeid med konkurrenten, hva da med vårt omdømme? Vil andre oppfatte oss som illojale og korttenkte?

Designeren

Anne Lein Kristiansen er 43 år og Master i ernæring fra UMB. Hun driver eget firma og leverer fotografiske og grafiske løsninger til bedrifter og driver som rådgiver i salg og markedsføring.

Anne Lein Kristiansen sier:

– Jeg kommer fra en industri med fokus på masseproduksjon og profitt, men kjente etter hvert at dette gav meg lite. Jeg ønsket å skape verdi på en annen måte. Være kreativ. Bruke mine egne ideer og evner til å skape noe sammen med andre og samtidig få en OK hverdag for meg. Derfor startet jeg virksomheten jeg driver i dag.

– Som selvstendig næringsdrivende møter jeg dilemmaer, også etiske. Skillet mellom det private og bedriften min må være klart. Jeg har valgt å ha regnskapsfører. Det løser mange problemer. En kunde vil kanskje jeg skal bidra til markedsføring jeg ikke kan stå for. Jeg må være ærlig både mot meg selv og kunden og tørre å si nei. Jeg må levere kvalitet, til avtalt pris og tid. Kan jeg ikke levere etter avtale er det viktig å si i fra for å finne en god løsning. Jeg er avhengig av å bygge tillit, hele tiden.

Rådgiveren

Per Møller-Pedersen er 57 år, utdannet fra Berglinjen ved NTH for prospektering av malm og olje. Etter mange år i olje-industrien startet han egen virksomhet som rådgiver innenfor strategi, forretnings- og næringsutvikling.

Per Møller-Pedersen sier:

– I et stort selskap må du arbeide ut fra selskapets visjoner og strategier, for selskapets interesser. Min drivkraft bak valget om å starte egen virksomhet var ønsket om selv å kunne definere verdier og retning for arbeidet, gjøre noe jeg brenner for. Skape noe jeg kan stå for.

– Noen oppdrag er teknologiutvikling for olje- og gass- virksomhet. Da havner jeg i debatt om fossil energi og klima. Jeg kan ikke glemme meg bak selskapets verdier og visjoner, slik du kan i et stort selskap. Jeg arbeider med markedsintroduksjon av utenlandske selskaper i Norge. Bidrar jeg da til å utkonkurrere norske selskaper? Hva med distribusjonskjedene når slike selskaper etablerer seg i Norge. Det blir mye reiser og frakt. Gir det negative effekter?

Hvor langt mener du man bør gå i å være lojal mot tideligere samarbeidspartnere når det dukker opp nye som potensielle partnere som bedre kan bidra til å utvikle virksomheten din videre?

Kan du forestille deg oppdrag du ikke ville ta? Hva er det som setter grensene og hvor går de?

Hvordan kan vi bygge tillit til kunder og oppdragsgivere, "hele tiden"?

Hva om jeg må ansette medarbeidere. Hvilket ansvar følger med det?

Verdier og etikk i egen virksomhet

A etablere egen virksomhet er for mange å realisere seg selv. Den amerikanske psykologen Abraham Maslow forsøkte i 1943 å definere grunnleggende behov som kan forklare vår motivasjon og atferd.

Selvrealisering er øverste nivå i Maslows behovspyramide som søker å sette ord på grunnleggende behov som forklarer motivasjon og atferd.

*Abraham Maslow
(1908-1970)*

Maslow mente fysiologiske behov som vann, mat, søvn og tak over hodet var grunnleggende. Behovet for å føle seg trygg var et trinn opp i hierarkiet. Å føle fellesskap og vennskap, respekt og anseelse var behov som dernest var styrende. Hadde man alle disse behov dekket var man rustet for å realisere seg selv, for eksempel ved å starte egen virksomhet, selv om det skulle gå på bekostning av både søvn og trygghet.

Nedenfor vil vi se nærmere på tre stikkord for etisk refleksjon rundt hva det innebærer å realiserer seg selv gjennom å etablere og drive egen virksomhet. Vi har valgt å se på verdien av integritet, ærlighet og lojalitet.

Integritet innebærer at vi har moralsk ryggrad og mot til å være konsistent når det gjelder hva vi tror på, hva vi sier, hva vi gjør og hva vi er moralsk forpliktet til, alt i samme vending og til samme tid. Integritet betyr "å være hel" eller "å være hel ved", som man ville si på norsk i dag.

Å leve i pakt med sine personlige verdier er et viktig aspekt ved integritet. Men det er ikke nok. Også kriminelle nettverk lever etter personlige verdier. Integritet forutsetter at man samtidig er trofast mot og lever opp til universelle moralske verdier som går ut over det å være trofast mot seg selv.

Kipling er kjent for Jungelboka, men han skrev også diktet "If –" som på mange måter gir innhold til begrepet integritet.

Rudyard Kipling
(1865-1936)

Stephen Nathanson, amerikansk filosofi-professor, sier vi må forholde oss både til ikke-ekskluderende og ekskluderende lojalitet, til singel lojalitet og multipl lojalitet.

Stephen Nathanson

Selvrefleksjon er en nødvendig del av det å utvikle og ivareta integritet. Vi må kjenne oss selv og våre verdier og hvor de leder oss når vi skal ta beslutninger.

Ærlighet er første kapittel i visdommens bok, skal Thomas Jefferson en gang ha skrevet.

Utsagnet "ærlighet varer lengst" stammer fra Holbergs komedie Jacob von Tyboe - Den stortalende soldat (1723).

Ludvig Holberg
1684 - 1754

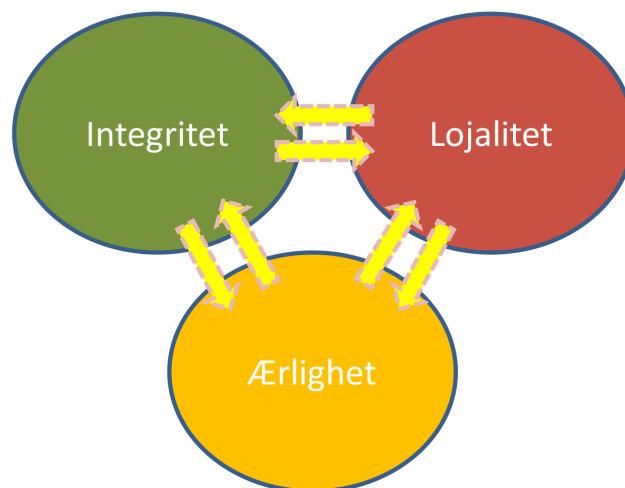
Ærlighet er et moralsk karaktertrekk som forutsetter sannferdighet, likefremhet og fravær av løgn og lureri.

Er du alene i den virksomheten du driver kan du ikke skjule deg bak en forretnings-policy eller "noe" ledelsen har bestemt. Det du gjør må du kunne stå for selv overfor samarbeidspartnere, oppdragsgivere eller kunder.

Lojalitet er en personlig gjennomgående forpliktelse til en sak, person eller gruppe. Objekter for lojalitet kan være prinsipper, saker, ideer, idealer, religioner, ideologier partier, familie, venner, sosiale grupper, kunder, oppdragsgivere, geografiske steder m.v.

Det er mulig å være lojal overfor flere ideer og venner samtidig, men lojaliteter kan også sette oss i situasjoner som vi opplever som dilemmaer.

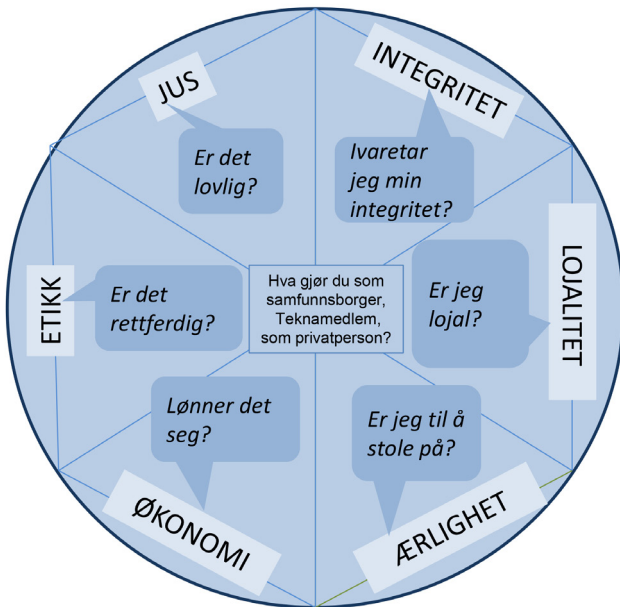
Integritet og kravene til lojalitet og ærlighet kan trekke i samme retning. Men det er viktig at vi gjør oss bevisst hva disse begrepene innebærer, for eksempel ved å stille oss spørsmål som vi forsøker å besvare som best vi kan.

Hva er det du eventuelt vil realisere ved å starte egen virksomhet? Hvilke verdier er det du ønsker å stå for? Hvilke universelle moralske verdier bekjenner du deg til? Hva innebærer det for deg å være ærlig? Hvordan praktiserer du ærlighet overfor kunder og/eller oppdragsgivere? Hva er lojalitet for deg og hva er det i forholdet til kunder/oppdragsgivere? Kan det oppstå utfordringer her?

Om egen virksomhet og etisk refleksjon

Etisk refleksjon rundt det å drive egen virksomhet handler om å stille utvalgte spørsmål slik det er illustrert i figuren nedenfor som er en tilpasset versjon av det etiske navigasjonshjulet til filosofene Kvalnes og Øverenget.

Er det jeg nå gir meg inn på lovlig? Det er en helt grunnleggende premiss. Økonomi er enkelt sagt et spørsmål om det lønner seg. Svaret her er alltid et viktig grunnlag for beslutninger. Kvalnes og Øverenget knytter etikk til et spørsmål om rettferdighet. Spørsmålet er her om det vi har satt oss fore rettferdig for alle som er berørt? Hvem er egentlig berørt av den beslutningen vi anbefaler eller er i ferd med å iverksette?

Og dessuten:

Kan jeg stå for det jeg nå gjør? Ivaretar jeg min integritet?

Er jeg ærlig? Opptrer jeg slik at alle vil oppleve at jeg er til å stole på?

Opptrer jeg lojalt? Hvem er egentlig involvert? Er jeg lojal mot alle involverte parter?

Tekna Egen bedrift er en faggruppe i Tekna med oppgave å utvikle og drive tilbud til Tekna-medlemmer som driver virksomhet gjennom eget foretak, selskap eller i andre former.

Tekna har egne bank- og forsikringstjenester for denne gruppen medlemmer. Faggruppen driver en mentorordning, gratis for medlemmer. Mer om tilbudet finner du på Teknas nettside under fanen "Egen bedrift".

Alle Tekna-medlemmer kan bli medlemmer av gruppen. Det er ikke et krav at man driver egen virksomhet. Interesse for hva dette innebærer er nok. Kanskje blir egen bedrift aktuelt en gang i løpet av karrieren?

Kontakt i sekretariatet er john.mikal.raaheim@tekna.no

Om Tekna Etisk råd

Teknas Etiske råd er Hovedstyrets rådgivende utvalg for etikk. Rådet skal ifølge sitt mandat ta initiativ i, og synliggjøre, etiske spørsmål i foreningen og samfunnet for øvrig samt bidra til at medlemmene engasjerer seg.

Etisk råd har åtte medlemmer som oppnevnes av Hovedstyret for tre år om gangen. Rådet ledes i 2014 av Svein Nordenson.

Kontakt i sekretariatet er:
john.mikal.raaheim@tekna.no

Oktober 2014

Tekna Etisk råd
 Svein Nordenson

Tekna Egen bedrift
 Per Møller-Pedersen

Om dette notatet

Etisk råds arbeidsnotater oppsummerer debatt under møter i rådet. Dette notatet er et resultat av samarbeid med Tekna Egen bedrift. Arbeidsnotatene er datert og er under utvikling. Som leser må du gjerne gi dine kommentarer til notatet til sekretariatet for etisk råd ved jmr@tekna.no

Se Teknas etiske retningslinjer
www.tekna.no/etikk